

גליון

משמיע ישועה

ציצים ופרחים
על פרשת השבוע וענינא דיומא
שנאמרו בשיעורי השבוע של
מורינו הגה"צ
אבד"ק ברכת מנחם שליט"א

פרשת וישב

יו"ל ע"י שומעי לקחו
שנת תש"פ לפ"ק - גליון ח'

א. המלוך תמלוך עלינו.....ג

מושל בכל אשר לו / "וואונדער ראבינער" / אימליך
בדביתהו / מלכות יהודה

ב. כתונת הפסים.....ח

אדרת שער למען כחש / והפשיטו אותו ונתח אותו
לנתחיו

ג. מאלמים אלומים.....יא

פלך השתיקה / שתיקותא דבבל יחוסא / שכר השתיקה
/ נו נו נו / כי פי המדבר אליכם

להשיג הגליונות

בבארא פארק: בויליאמסבורג:

ביהמ"ד ברכת מנחם ביהמ"ד ברכת מנחם
491 Flushing Ave. 4424 16th Ave.

בירושלים: ביהמ"ד אברכים

ברכת מנחם ביהמ"ד ברכת מנחם
1600 55th St. רח' זית רענן 1

להערות והארות ולקבל הגליון בדוא"ל
mashmiayeshuah@gmail.com

א. המלוך תמלוך עלינו

מושל בכל אשר לו

ויאמרו לו אחיו המלוך תמלוך עלינו אם משול תמשול בנו.

אמר הרה"ק ר' זושא זי"ע, אשר כל אדם צריך להיות תקיף נגד עצמו ולמשול על עצמו, שלא ישמע לפיתויי היצר, ואחר כך יוכל להיות לו תקיפות וממשלה נגד אחרים שלא יירא מהם, והשי"ת יתן לו עוז ותעצומות נגדם.

וזהו שהאחים השבטים הקדושים אמרו ליוסף המלך תמלוך עלינו, כלומר המלוך, אם תמלוך על עצמך, אז תמלוך עלינו, האם תמשול ברוחך שתרצה למשול בנו.

כי מי שאינו מלך ומושל על עצמו, דהיינו שיכול להמליך את הקב"ה על כל רמ"ה איבריו ושס"ה גידיו, ולשלוט ברוחו, ולמשול על כל מעשיו, לא יוכל למלוך על בני ישראל.

והביאור בזה הוא פשוט, שאי אפשר שיהיה לאדם השפעה על אחרים או שום שררה על זולתו, אם אינו מושל על עצמו.

הרי כתוב (דברים ט"ז ט"ו) **שום תשים עליך מלך**, ודרשו חז"ל (סנהדרין פ"ב מ"ה) שתהא אימתו עליך. וכדי לעורר אימתו על אחרים הוא רק אם הוא שלם בעצמו, התקושושו וקושו (צפניה ב' א'), אם לא קישט את עצמו לא יוכל לקשט אחרים.

ומדריגה זו מצינו באליעזר עבד אברהם אבינו, שמתארו הפסוק (בראשית כ"ה ב') **זקן ביתו המושל בכל אשר לו**, ובפשטות הכוונה שאליעזר היה מושל על כל אשר לאברהם אבינו.

אולם בכלי יקר איתא ש"בכל אשר לו" קאי על אליעזר, דהיינו שהוא היה מושל על עצמו, וזהו מדריגה גדולה עד מאוד.

משמיע ישועה

רק מי ש"כח וגבורה נתן בהם" שיש בהם הגבורה על עצמם, יכולים "להיות מושלים בקרב תבל".

ומושל ברוחו מלוכד עיר (משלי ט"ז ל"ב).

"וואונדער ראבינער"

פעם בהיות הרה"ק רבי ישראל מהוסיאטין זי"ע במקום מרפא, ניגש אליו יהודי מתקדם (דייטשיל), ושאלו על זה שקוראים אותו בשם "וואונדער ראבינער" [כינוי לאדמו"ר מחולל פלאים], מה הכוונה בזה ומהו פשר של כינוי זה?

ענה לו הרה"ק זי"ע, הנה יש "שטאט ראבינער" והוא רב שמושל על עירו, יש גם "קרייז ראבינער" וזהו שמושל על חבל ערים, ויש "לאנד"ס ראבינער" והוא מושל כבר על כל המדינה, ואילו "וואונדער ראבינער" זהו המושל על עצמו.

והסמך לדבריו דברי האבן עזרא זי"ע עה"פ (במדבר ו' ב) איש או אשה כי יפליא לנדר נזיר להזיר לה', וכתב: יפליא, יעשה דבר פלא, כי רוב העולם הולכים אחר תאוותם, כי רובם ככולם של אנשי העולם אינם אדונים לעצמם, רק תאוותיהם מוליכות אותם.

הרי שהפורש בקדושה מתאוות העוה"ז ומותרותיו, ומושל ושורר על עצמו, הוא הנקרא איש פלא, וואונדער ראבינער.

ועוד זאת כותב האבן עזרא שם כי נזיר הוא משורש "נזר", כי כל בני אדם עבדי תאוות העולם, והמלך שיש לו נזר ועטרת מלכות בראשו, הוא רק מי שהוא חפשי מן התאוות.

וכך כותב המאירי (בפירושו למשלי ט"ז ל"ב) שהמלכות שלשה מינים, מלך במדינה, ומלך בביתו, ומלך בגופו, כלומר שכל אחד מאלו צריכים למנהיג שינהיגו מה שמסור תחת ידם הנהגה ישרה.

המלך במדינתו לייסר הרעים ובעלי הפעולות המגוננות ולהכניעם ולהרחיק שאר העם מזה, ולחזק ידי טובים ההולכים בנתיב היושר, והאיש המלך בביתו להדריך בניו ובנותיו בדרך ישרה ולהוכיחם תמיד

משמיע ישועה

להשמר מכל רע ולאחוז בכל מעשה יושר, וכן כל אדם מלך בגופו להכניע כוחותיו המפתים אותו לרע ולחזק ידי יצר הטוב להוציא מחשבתו לפועל.

וכן אמר החכם, שהמלך בגופו הוא החזק שבמלכיות, כי מלחמת טבעיו שהיא בתוך גופו, חזקה מהמלחמה הבאה מבחוץ.

אימליך בדביתהו

ועל דרך זה איתא בגמ' ברכות (דף כ"ז ע"ב) דאחר שהעבירו החכמים את רבן גמליאל מלהיות הנשיא, הלכו לר' אלעזר בן עזריה, וביקשו ממנו שיקבל על עצמו להיות הנשיא, וענה להם ר' אלעזר בן עזריה, איזיל ואימליך באינשי ביתי, אזל ואמליך בדביתהו.

והקשה אדמו"ר הזקן מסאדיגורא זי"ע, וכי זהו הדרך של גדולי ישראל שהם צריכים לבקש עצות מנשותיהם?

והרי בגמ' (בבא מציעא נ"ט ע"א) איתא: אמר רבי כל ההולך בעצת אשתו נופל בגיהנם, וממשיכה הגמרא, א"ל רב פפא לאביי והא אמרי אינשי "איתתך גוצא גחין ותלחוש לה", לא קשיא הא במילי דעלמא והא במילי דביתא, לישנא אחרינא הא במילי דשמיא והא במילי דעלמא. וכי יש מילי דשמיא יותר מזה להיות ריש מתיבתא?

ותירץ הרה"ק מסאדיגורא זי"ע דאימליך הוי לשון של "מלך", דהיינו כשביקשו מר' אלעזר בן עזריה להיות הנשיא עליהם, לא ידע בנפשו אם הוא ראוי לכך, וענה להם, דמקודם רוצה אני לראות אם אני יכול להיות מלך ושולט על ביתי, דאם אין אני מסוגל לכך, כל שכן שאין אני יכול לשלוט על אחרים.

והלך לבדוק את עצמו אם הוא מולך על גופו.

מלכות יהודה

ובענין זה מפרשים הא דזכה יהודה במלכות, דהנה במדרש רבה (בראשית צ"ט, ח') איתא בזה"ל: יהודה אתה יודוך אחיך, אמר לו הקב"ה

משמיע ישועה

אתה הודית במעשה תמר, יודוך אחיך להיות מלך עליהם.

למדים אנו ממדרש זה שיהודה זכה במלוכה לו ולדורות בכח ההודאה של ויאמור יהודה צדקה ממני, וצריך להבין שייכות ההודאה למלכות, ולמה בזכות הודאה על האמת ראויים לשכר כל כך גדול, של זכיה בכתר מלכות לדור ודור.

וביארנו המפרשים על פי יסוד הנ"ל, שאי אפשר לאדם לזכות בכתר מלוכה על אחרים להיות מולך ושולט על בני אדם, אם לא השלים עצמו תחילה בענין של מלוכה על עצמו, ורק מי שזכה לבחינת מלוכה בעצמו זכאי וראוי להיות מלך על ישראל.

והנה יהודה בהודאתו על האמת במעשה תמר, הראה כי זכה להיות בבחינת מלך על עצמו, שמוחשב חשבונו של עולם, ועושה צדקה ומשפט, אף אם רע ומר לו, ולהביא את עצמו לידי בזיון, וכמו שאכן הודה יהודה על אף הביזיון שבכך, כי להגיע לידי החלטה כזו צריך להיות לאדם לב אמיץ וחזק שלא לנטות מן האמת, ולא לעשות חשבונות ולחשוב על זוטות הנוגעות רק לעצמו.

אדם כזה הוא מלך על עצמו, מלך על החלטותיו, מלך על רגשותיו, מלך על רצונותיו.

ואכן כך התחננה תמר ליהודה, ואמרה לו: **בבקשה ממך הכר נא פני בוראך ואל תעלים עיניך ממני** (סוטה י' ע"ב).

תמר הבינה גודל הנסיון שיהודה נמצא בו, וידעה כי לא דבר פשוט הוא עבורו להודות במעשה, ולכן פנתה אליו בלשון "בבקשה ממך הכר נא פני בוראך", כלומר, כדי שתוכל לעמוד בנסיון ולשפוך דמך ברבים הכר נא פני בוראך, היינו שתמליך הבורא במדה גבוהה כל כך עד שתשליט מלכותו ית' על כל רגשותיך ותצליח להתבזות כדי שלא לעבור על רצון מלכו של עולם.

וכך עשה יהודה, הכיר את בוראו, והמליכו על עצמו, עד שהצליח להתרומם לדרגה גבוהה כזו שהודה ברבים, והציל את תמר ממוות, אע"פ שידע שבכך הוא מביא על עצמו בחינה של מוות בעודו בחיים,

משמיע ישועה

ולכן בזכות מעשה זה של הודאה, זכה למלוכה, ושלא יסור שבט מיהודה ומחוקק מבין רגליו. כי מי שזוכה להמליך את הבורא על עצמו, הוא הראוי להיות מלך ישראל.

וכן במכירת יוסף, כשהשבטים דנו את יוסף למיתה מדין היותו מורד במלכות יהודה, הרי שיהודה בעצמו שלט ברוחו, ומשל על רצונותיו, ואמר: **מה בצע כי נהרוג את אחינו.**

ועל שתי פרשיות אלו אמר יעקב אבינו כשבירך את יהודה, **מטרף בני עלית** (בראשית מ"ט ט'), ופירש"י, ממה שחשדתיך בטרוף טורף יוסף, סילקת את עצמך, וכן בהריגת תמר שהודה "צדקה ממני", לפיכך תזכה למלוכה, ותזכה לברכת **כרע רבץ כארי וכלביא מי יקימנו.**

וכך היתה תפילתו של יוסף הצדיק

כתב הגאון בעל **משנה שכיר** זצ"ל:

אני עשיתי לי למנהג, בעת שאני הולך לפני השלטון, להתפלל תפילת יוסף הצדיק, כמבואר במדרש תנחומא על הפסוק, **וירא אדוניו כי ה' אתו**, דמבואר שם שהתפלל תמיד תפילה קצרה, למצוא חן בעיני פוטיפר.

וזה לשון המדרש תנחומא:

וירא אדוניו כי ה' אתו וגו', וכי פוטיפר רשע היה רואה שהקדוש ברוך הוא עמו, ומה הוא כי ה' אתו, אלא שלא היה שמו של הקדוש ברוך הוא ז' מפיו, היה נכנס לשמשו והוא היה מלחש ואומר:

רבון העולם אתה הוא בטחוני, אתה הוא פטרוני, תנני לחן ולחסד ולרחמים בעיניך, ובעיני כל רואי, ובעיני פוטיפר אדוני.

ופוטיפר אומר לו מה אתה מלחש, שמא כשפים אתה עושה לי, והוא משיבו, לא, אלא אני מתפלל שאמצא חן בעיניך, לפיכך כתיב וירא אדוניו כי ה' אתו.

ב. כתונת הפסים

אדרת שער למען כחש

סיפר המחנך הנודע ר' גד'ל אייזנער זצ"ל משגיח בישיבת חידושי הרי"ם:

פעם היו הסוחרים העשירים לובשים בחורף מעיל יקר ומיוחד, וכאשר נכנסו אל בתי מסחר הגדולים, היה המשרת ניצב בפתח, ונוטל מהם את המעיל לתלותו.

היה עני אחד שביקש להיכנס לעולם המסחר, אולם עקב בגדיו הבלויים התבייש לדרוך על מפתן בתי המסחר, ולא היה בידו לרכוש בגדים חדשים, השיג איפוא מעיל פרווה, והסתיר את מלבושי העניות שעליו.

כך בא לו אל בית המסחר, כאשר כלפי פנים הינו עני ואביון, אך מבחוץ נראה כעשיר מן השורה.

עם היכנסו אל בית המסחר, בא המשרת לקראתו והחל פושט מעליו את מעילו, סירב האביון בבהלה, "לא לא", הרי כל תקוותו כאן תלויה במעיל זה.

והלך מהמסופר:

בהיות האדם ריק בפנימיותו, ועמל לעטות על עצמו חיזוניות נאה, אבל מדי פעם מגיע רגע שפושטים מעליו בעל כרחו את המחלצות הנאות, ומתגלה כי בסך הכל מדובר בעני ואביון.

וילבשו אדרת שער למען כחש (זכריה י"ג ד').

אם תימצא לומר זה היה כונת השבטים הקדושים בחושדם את יוסף אחיהם כי אין תוכו כברו, וכי הוא מחניף לאביו על ידי שמביא דיבתם

משמיע ישועה

רעה, וכי הוא רוצה להשפיל כבודם בעיני אביהם למען הגדיל את עצמו, ומסלסל בשערו, ומתהדר באדרת שער בכתונת הפסים, וכל כבודו רק בחיצוניותו, אבל פנימיותו אינו כן, ולכן כשרצו לדון את דינו, החליטו מקודם לגלות פנימיותו.

ולכן ויהי כאשר בא יוסף אל אחיו, ויפשיטו את יוסף את כתנתו את כתונת הפסים אשר עליו.

ובאמת הוא גמרא מפורשת דכשבאים לדון את האדם צריכים לפשוט את אדרת השער שלו, וזה לשונם בשבועות (ל"א ע"א):

מנין לשנים שבאו לדין אחד לבוש סמרטוטין, ואחד לבוש איצטלית בת מאה מנה, שאומרים לו לבוש כמותו, או הלבשהו כמותך, תלמוד לומר (שמות כ"ג ז) **מדבר שקר תרחק**.

ופירש רש"י: לבוש כמותו, שלא תגרום לנו לישא לך פנים.

והפשיטו אותו ונתח אותו לנתחיו

ואולי יש להוסיף עוד שלב בדרך צחות בטעמא שהפשיטו השבטים את כתונת הפסים מיוסף צדיקא.

בספר שר התורה להגאון מטשעבין זצ"ל מסופר:

היה יהודי שהיה מדבר תמיד עם הרב מטשעבין אחר התפילה, ופעם סיפר לו שקיבל בירושה חולצה שהיתה שייכת לבעל הצמח צדיק מוויזניץ זי"ע, והוסיף שכבר כתב בצוואתו שהוא מבקש להלבישו בבגד זה לאחר מאה ועשרים, בכדי שאם חלילה יבואו מלאכי חבלה, יבהלו כשיראו את המלבוש של הצדיק.

אמר לו הרב בחיך:

אדרבה צריך לחשוש שאם מלאכי חבלה יראו את הבגד של הצדיק לא ירצו להכות עליו, ויסירו אותו, ואז יכאב יותר.

יפשיטו מעליו את בגד הצדיק, ויכוהו נמרצות....

יעקב אבינו עשה לבנו חביבו כתונת הפסים, להראות אהבתו אליו,

וגם שיישמר מכל רעה על ידי בגד של הצדיק, ולא יאונה לו כל און.
ולכן פשטו מעליו את הבגד, וכך רצו להכותו נפש.

שהיה מסלסל בשערו

כתב בשו"ת **עין חנוך** (יו"ד הלכות גילוח סעיף ט):

שמעתי מפה קדוש מורי חמי ז"ל בעל ספר קדושת יום טוב דמצוה
לסלסל הפיאות ולתקנם ביופי משום זה אלי ואנוהו.

דומה לזה מובא בזמירות "**עטרת יהושע**" להגה"צ רמ"א פריינד זצ"ל
גאב"ד ירושלים, בסדר יום הששי:

בתוך אחד השיחים סיפר כי בהיותו נער קטן היו פאותיו מפוזרות
וכאשר ראתה אותו אמו ע"ה צייתה עליו שיזהר תמיד לסדר את פאותיו
שאין זה כבוד שמים אם הפאות מפוזרות ומאז הוא מקפיד תמיד בזה
עוד היה מרגלא בפומיה בשם הרה"ק **מבעלזא** זיע"א כי יש לסדר
הפאות משום הידור מצוה

ובספר אדמורי"י בעלזא (ח"ג עמוד קע"ז) מביא ג"כ דאף שבבעלזא לא
הסתכלו בעין יפה על אלו שמייפים את עצמם, מ"מ הזהירו שלא ללכת
בבגדים מוזנחים וקרועים ופאות בלתי מסודרים, כי אם באופן נקי צנוע
ומסודר.

ופעם אמר כ"ק **מרן מהרי"ד** זי"ע להחסיד ר' יעקב בעריש זצ"ל:

איש מכובד ותלמיד חכם צריך להקפיד שבגדיו יהיו נקיים ומסודרים,
שיה' לדוגמא ולמופת שממנו ילמדו אחרים להתנהג בעצמם.

ג. מאלמים אלומים

פלך השתיקה

במדרש רבה (ב"ר פ"ד, י') איתא: והנה קמה אלומתי וגם נצבה, מאן קאים ליה משתיקותא דאימא.

היינו שיוסף אמר לאחיו שיזכה לגדולה, והכל בגלל זכות שתיקותה של רחל, שבשעה שאביה לבן החליפה בלאה, שתקה וויתרה ומסרה הסימנים לאחותה, ובשכר זה יזכה בנה למלוכה וממשלה.

ומפרש המדרש "אלומתי" לא כהפשט הפשוט של אלומות תבואה, אלא אילמות מלשון שתיקה, כמ"ש (שמות ד' י"א) מי ישום אלם.

ויש להרחיב ולהקדים דברי המדרש רבה (בראשית ע"א, ה'. וכן הוא באסת"ר ו', י"ב):

רחל תפסה פלך שתיקה ועמדו כל בניה בעלי מסתורין, רחל תפשה פלך שתיקה, ראתה סבלונותיה ביד אחותה ושתקה, ועמדו כל גדולי זרעה בשתיקה.

בנימין בנה תפש בשתיקה, תדע שאבנו שהיתה בחושן היתה ישפה, לומר, יודע היה במכירתו של יוסף ושותק, ישפה, יש פה ושותק, בשאול בן בנה כתוב, ואת דבר המלוכה לא הגיד לו (ש"א י', ט"ז), ובאסתר בת בתה, אין אסתר מגדת מולדתה ואת עמה (אסתר ב' כ'), עד כאן.

על הפסוק האמנם אלם צדק תדברון (תהלים נ"ח ב'), דרשו חז"ל מה אומנותו של אדם בעולם הזה, ישים עצמו כאילם (חולין פ"ט ע"ב).

שתיקה היא אומנות.

רחל תפסה בפלך השתיקה, מהו "פלך" השתיקה, פלך זה מכשיר של אריגה, כלומר המקצוע הוא שתיקה.

משמיע ישועה

כל אחד יכול לשתוק, גם אויל מחריש, אבל אומנות השתיקה נצרכת בזמנים כשיש יצר וצורך לדבר, כשקשה להבליג, כשקשה לבלום את פיו. בזמני נסיון ובזיון לא כל אחד יכול לשתוק.

רחל רואה את אחותה נישאת ליעקב ברגע האחרון, הלב בוער, הרגש סוער, ובמילה היא יכולה למנוע את זה, והיא אוחזת בפלך השתיקה, זהו הכח האדיר להתגבר על המדות, על הרגש, העבירה על מידותיה וסברה וקיבלה.

בנימין הצדיק, מכרו את אחיו, יחיד הוא לאמו, הגם שלא נצטרף הוא עם אחיו במכירה, וידו לא היתה בדבר, מכל מקום כיון שקיבלו עליהם האחים בחרם ובשבועה לבלתי גלות סוד מכירתם, לא הוציא את עצמו מן הכלל, בלם את פיו, נמנע מלדבר, הרי יש יצר נקמה יש רגש יש לב, אבל כח הרצון שולט ואוחז בפלך של שתיקה.

וכן שאול נתמנה למלך על ישראל, ואינו מספר לאביו ולמשפחתו על האושר שזכה לו, ואת דבר המלוכה לא הגיד לו.

הצדקת אסתר לא הגידה את עמה ומולדתה, עברה לחצים מצד המלך אחשוורוש, דחק בה בכל עת מצוא שתגיד את עמה ואת מולדתה, הרי אין מן הנימוס שהמלך ישא למלכה אחת בלי יחוס, בלי עם, בלי מוצא, אבל לא הגידה אסתר.

אומנות השתיקה עוברת במשפחה ושבת מדור דור.

שתיקותא דבבל יחוסא

בגמרא (קידושין ע"א ע"ב) אמרו שהמשפחות המיוחסות ביותר הם מבבל, והוסיפו שם "כל ששיחתו בבבל" שמשוחח בלשון בבלי, "משיאין לו אשה" שחזקתו שהוא בבלי.

ועכשיו שיש רמאים, שמלמדים שיחת בבל כדי להחזיקו כמיוחס, חיישינן, שאין זה ראייה עוד.

אם כן היכי נעביד, מהיכן נשא אשה, והשיבו, "זיל בתר שתיקותא".

משמיע ישועה

דבני מערבא היו בודקין יחוס ע"פ השתיקה, דכי מינצו בי תרי בהדי הדדי, חזו הי מנייהו דקדים ושתיק, אמרי האי מיוחס טפי, ואמר רב שתיקותיה דבבל היינו יחוסא.

השותקים בשעת מריבה, חזקתם כשרים.

והקשה המגיד הירושלמי ר' יעקב גלינסקי זצ"ל:

אם הרמאים מוכנים ללמוד שפה ולרכוש מבטא בבלי כדי להתחזות למייוחסים, על אחת כמה וכמה יהיו מוכנים לחסום את פיהם, שהרי מה קשה יותר, לרכוש שפה זרה, או לשתוק?

והתשובה, ודאי יהיו מוכנים, אבל לא יהיו מסוגלים....

ומעתה מה קשה יותר? לשתוק, בלי ספק!

אבל אם נמנים על המשפחות המייוחסות בישראל, תופסים את פלך השתיקה.

שכר השתיקה

ומתאמרא משמיה דהגאון ר' יוסף חיים זאנענפעלד זצ"ל:

ידוע שהכלבים קבלו שכר על שבעת יציאת מצרים לא חרצו לשונם לבני ישראל, ולכן נאמר על בשר טרפה (שמות כ"ב ל') **לכלב תשליכון אותו**.

והנה גם הצפרדעים מוזכרות לשבח במצרים על כך שמסרו נפשם ונכנסו לתנוריהם של המצריים כדי לקיים את ציווי ה', ומדוע אפוא לא קיבלו שום שכר?

והשיב בדרך צחות, **לשתוק קשה יותר מאשר להיכנס אל תנור בוער**.

תא שמע פירושו של המהר"ל על המשנה (אבות פרק ו' משנה ו'), התורה **נקנית במיעוט שיחה**.

וזה לשונו:

כי מרבה דברים מרבה שטות, ולא מצאתי לגוף טוב אלא שתיקה, כי

משמיע ישועה

השתיקה הוא סימן חכמה, והמרבה שיחה אין בו סימן חכמה, שהשיחה מבטלת פעולת השכל.

נר נר

סייג לחכמה שתיקה, אבל לשתיקה נצרכת הרבה חכמה.

בספר "רשומים בשמך" מספר הגה"צ רבי יצחק שלמה אונגר זצ"ל גאב"ד חוג חתם סופר:

יום אחד כשהייתי יחד עם אבי אב"ד קאפאווואר זי"ע בבית נאווה קודש אצל מורי ורבי הגה"ק ויגד יעקב זי"ע.

בין השיחים סיפר הרבי על אביו הגה"ק בעל ערוגת הבושם זי"ע שהיה כל ימיו מקמץ במילותיו, וממעט מאוד בשיחה, ואמרו עליו, שפעם אחת עלה בידו להסדיר ענין שלם באמירת נו שלוש פעמים.

היה זה בהיותו בחוסט כשנכנס אצלו כורך הספרים דמתא ר' יעקב הערש קטינא ז"ל, והביא עמו את הספרים שמסר לו לכריכה, פנה אליו הערוגת הבושם בשאלה נו? כלומר מה היא עלות הכריכה? נקב ר' יעקב הערש בסכום, שוב השמיע הערוגת הבושם בקול תמיהה נו? כאילו הוא תמה ואומר כל כך הרבה כסף על שום מה? השיבו ר' יעקב הערש כי רבתה המלאכה ותכבד העבודה לזאת העלות גבוהה בהתאם, השמיע הערוגת הבושם בשלישית, נו, והפעם בניחותא, לאמר קיבלתי והבנתי.

בהשמעת שלוש תנועות אלו נסתיימה שיחתם בלי שיצטרך הערוגת הבושם להוציא מפיו אפילו מילה אחת.

זהו האומנות שבשתיקה.

כי פי המדבר אליכם

ואולי יש להוסיף עוד בכוונתו של יוסף באומרו, והנה קמה אלומתי וגם נצבה, והנה תסובינה אלומותיכם ותשתחווין לאלומתי.

משמיע ישועה

הנה השבטים שנאו את יוסף על חלומותיו ועל דבריו, וטענו שמדבר הרבה מזי במקום לשתוק, וגם על דבריו שהביא דיבתם רעה אל אביהם.

ועל זה רמז להם יוסף שיש לו כח השתיקה שירש מאמו רחל, ואומנות השתיקה שלו גדולה אף משלהם.

בא וראה כח השתיקה של יוסף הצדיק.

אמרו חז"ל בפסיקתא רבתי (פיסקא ג'), שכל אותם שנים שיעקב אבינו היה במצרים, לא התראה אתו יוסף, ולכן לפני מותו הוצרך לקרוא לבנו ליוסף במיוחד, שהרי לא הופיע אצלו לזמן מרובה במשך שבע עשרה שנה שיעקב היה במצרים.

וכל זה כדי שלא ישאל אותו אביו את הסיבה והמסובב, איך הגיע למצרים, ומה אירע מיום לכתו לשכם, ועל ידי זה יצטרך לספר לשון הרע על אחיו.

מדהים ומבהיל הרעיון מי יכילנו.

דהרי אהבת יעקב ליוסף היתה עצומה עד מאוד, כמו שכתוב וישראל אהב את יוסף מכל בניו. וכמים פנים לפנים, גודל הגעגועים של הבן יקיר לאביו הגדול, ובפרט אחרי כל כך הרבה שנים שלא נטראו זה עם זה, ויתאבל יעקב על בנו, וימאן להתנחם, ואחר שנתבשר שעוד יוסף חי, ויפג לבו כי לא האמין, וברוב התרגשות ואהבה עד כלות הנפש נפגשו שוב.

ובכל זאת לא התראה יוסף אל אביו, ומנע מאביו את הנחת הזה, ומעצמו את התענוג להמצא בחברת אביו, וויתר על הלימוד בחברותא עם אביו, וויתר מלהיות נהנה מזיו השכינה, מזיו קדושתו של קדוש ישראל.

והכל מחמת שלא רצה לספר לאביו מכל תלאותיו וממה שרצו אחיו לרוצחו נפש, וממה שהורידוהו לבור ומכרוהו.

רק מי שיש לו אומנות השתיקה יכול לעשות כן, ישים עצמו כאילם.

משמיע ישועה

זהו שאמר יוסף לאחיו, אל תחשבו אותי כמדבר דיבורים מיותרים, עוד תיווכחו באומנות השתיקה שלי, ועל מה שאני אוותר למענכם כדי שלא לדבר.

אלומתי גדולה מאלומתכם, שתיקתי גדולה משתיקתכם, עוד יבוא זמן שאילמותכם ישתחווה לאילמותי, וענתה בי צדקתי ביום מחר.

הכר נא בזאת מצאנו, בספר אמרי פנחס, ואולי כוונתו למה שכתבנו, וזה לשונו:

והנה אנחנו מאלמים אלומים וגו' והנה תסובנה אלומותיכם ותשתחוונה לאלומתי, כי מה יעשה אדם בעולם הזה יעשה עצמו כאלם, רק יש כמה מדרגות בזה.

ואמר להם "תסובנה" לשון סובין, כלומר מה שאתם מאלמים, אינו כלום נגד אלומתי וכו'.

כי אם את הלחם אשר הוא אוכל

בדרך צחות פירש הגאון ר' יוסף נחמיה קורניצר זצ"ל אב"ד קראקא על הפסוק, ולא ידע אתו מאומה כי אם הלחם אשר הוא אוכל.

ואפשר לפרש כי ארורים הרשעים שאינם מכירים בטובה שעושים להם, וזו מדת אדונים קשה, שלמרות כל הטוב המגיע להם מעבדם הנאמן, לא יזכרו את ההכנסות שלו, אלא את היציאה הקטנה שהוא אוכל לחמם, כי גם בזה צרה עינם.

וזה שאמרה התורה"ק, שאף שיוסף מצא חן בעיניו, ונוכח לדעת כי הוא עבד משכיל, וברכה רבה בו, עד שעזב כל אשר לו ביד יוסף, וכסבור אתה שהכיר לו טובה בעד זה, לזה העידה תורה, שאף על פי כן לא ידע פוטיפר אתו מאומה מכל זה, ולא שם לבו רק אל הלחם אשר יוסף אוכל, זה היה תמיד נגד עיניו.

מזלא טבא וגדיא יאה

ברכות מאלופות נשגר בזה
לכבוד מורינו הנעלה והמפואר, זית רענן יפה פרי תואר,
המפורסם לשבח ולתהלה, מרביץ תורה בקרב עם סגולה,
מסור בלב ונפש במסירות נפלאה לתלמידים הנאהבים,
ה"ה

הרה"ג ר' מרדכי צבי הלוי מייזעלס שליט"א
ראש הכולל אוהל יעקב

בן ידידינו הנעלה והנכבד, נגיד ושוע, בונה ומקים עולמות של
תורה ויראה, לבו ער ופתוח לכל דבר שבקדושה, ה"ה

מו"ה ר' חיים הלוי מייזעלס שליט"א
עמוד התווך דכוללנו

לרגל שמחת הולדת בנו למז"ט

יעזור השי"ת שזכות הפצת התורה יעמוד לו, שיזכה לגדלו
לתורה ולחופה בהרחבת הדעת, ויזכה לרוות נחת לרוב מכל
יוצ"ח, מתוך בריות גופא ונהורא מעליא לאורך ימים ושנים
טובים, אמן.

כעתירת רבני ולומדי כולל אוהל יעקב
שע"י קהל ברכת מנחם